

Συμπληρωματικές ασκήσεις

1. Να δώσετε τον χαρακτήρα των δυο αδελφών.

Απάντηση

Η Αντιγόνη είναι

i. *αποφασιστική και αποφασισμένη να επιτελέσει το καθήκον της προς τον αδελφό της και να σεβαστεί το άγραφο εθιμικό δίκαιο το οποίο παραβιάζει ο Κρέων και το οποίο πρέπει να συνυπάρχει αρμονικά με το θετό δίκαιο,*

ii. *φιλόστοργη και φιλάδελφη από τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζει την αδελφή της, τους νεκρούς αδελφούς της και τους νεκρούς γονείς της,*

iii. *τολμηρή και γενναία επειδή αδιαφορεί για τις εναντίον της συνέπειες από την παραβίαση της διαταγής του άρχοντα.*

iv. *Η Αντιγόνη είναι φτιαγμένη από το υλικό του ήρωα ,δεν φοβάται τις θυσίες αλλά έτσι προτιμά τον θάνατο από τη ζωή και αυτό δεν είναι φυσιολογικό.*

Η Ισμήνη είναι

i.δειλή και φοβισμένη να καταπιαστεί με ένα τόλμημα ανώτερο των δυνάμεών της,

ii.αδρανής και απολιτική επειδή δεν φροντίζει να ενημερώνεται για τις εξελίξεις που τρέχουν καταγιστικά μεσούντος του εμφυλίου πολέμου,

iii.αδύναμη και γεμάτη αναστολές λόγω αφενός της γυναικείας της φύσης αλλά αφετέρου και της δύναμης του άρχοντα να επιβάλει την θέλησή του.

iv.Η Ισμήνη δεν είναι φτιαγμένη από το υλικό του ήρωα, φοβάται τις θυσίες, αγαπά τη ζωή και αυτό είναι φυσιολογικό.

2. Να δώσετε την ετυμολογία του ονόματος τύραννος καθώς και την ιστορική διαδρομή του θεσμού.

Απάντηση

Τύραννος (αρχ. τύραννος) αντί *κοίρανος* από το *κῦρος*, *κύριος* : απόλυτος άρχων, δεσπότης. Ο τύραννος προερχόταν από αριστοκρατική οικογένεια αλλά αποκτούσε ερείσματα στα λαϊκά στρώματα ασκώντας μια πολιτική θα την αποκαλούσαμε λαϊκιστική με τα σημερινά δεδομένα. Με τη βοήθεια των οπαδών του κατακτούσε την εξουσία, χωρίς τη σύμφωνη γνώμη της πλειοψηφίας την οποία ασκούσε κατά το δοκούν.

Μια οικογένεια τυράννων ήταν και ο Πεισίστρατος και τα παιδιά του Ίππαρχος και Ιππίας. Ο Πεισίστρατος ενδιαφέρθηκε ιδιαίτερα για την προώθηση των τεχνών και των γραμμάτων ακριβώς επειδή οι τύραννοι ενδιαφέρονται να εξωραΐζουν την εξουσία τους.

Σύμφωνα με τον Θουκυδίδη (6.54) *«Οι τύραννοι φρόντιζαν μόνο να καταλαμβάνουν τα ανώτατα αξιώματα μέλη της οικογένειάς τους, αλλά κατά τα άλλα η πόλη διοικούνταν σύμφωνα με τους παλαιούς νόμους»*.

Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη (Πολιτικά): *«Επιδίωξη της τυραννίας είναι να πτωχεύσουν οι πολίτες, αφ' ενός για να συντηρείται με τα χρήματα τους η φρουρά του καθεστώτος, και αφ' ετέρου για να είναι απασχολημένοι οι πολίτες και να μην τους μένει χρόνος για*

Η Γνώση με τρόπο απλό και κατανοητό!

επιβουλές. Σε αυτό το αποτέλεσμα αποβλέπει τόσο η επιβολή μεγάλων φόρων, η απορρόφηση των περιουσιών των πολιτών, όσο και η κατασκευή μεγάλων έργων που εξαντλούν τα δημόσια οικονομικά....».

Οι Τύραννοι της περιόδου μεταξύ 8ου αι. και 4ου αι. π. Χ, ήταν συνήθως προστάτες των τεχνών και συχνά έθεταν σε εφαρμογή μεγάλα οικοδομικά προγράμματα. Σε αυτές τις περιπτώσεις σημαντικό ρόλο έπαιξε το πνεύμα του ανταγωνισμού, το χαρακτηριστικό αυτό γνώρισμα της αρχαίας ελληνικής κοινωνίας, με τους τυράννους των διαφόρων πόλεων να συναγωνίζονται ο ένας τον άλλο στην κατασκευή τεράστιων δημόσιων έργων, κυρίως ναών και συστημάτων ύδρευσης. Πηγή: βικιπαίδεια

3. Η λέξη *κινδύνευμα* σημαίνει:

- α. την επικίνδυνη πράξη,
- β. την πρόκληση του εγχειρήματος,
- γ. την ενασχόληση με κάτι επικίνδυνο,
- δ. το διακύβευμα

Απάντηση

A

Η Γνώση με τρόπο απλό και κατανοητό!

4. Να αποδώσετε στην αρχαία ελληνική τις ακόλουθες φράσεις :

α. Τι περισσότερο θα μπορούσα να προσθέσω εγώ με το να χαλαρώνω ή να σφίγγω τον κόμπο;

β. Σκέψου αν θα βοηθήσεις και θα συνεργαστείς.

γ. Αλλά αυτός δεν έχει κανένα δικαίωμα να με εμποδίζει να θάψω τους δικούς μου.

Απάντηση

α. Τι περισσότερο θα μπορούσα να προσθέσω εγώ με το να χαλαρώνω ή να σφίγγω τον κόμπο;	<i>Τι προσθείμην ἄν πλέον ἐγὼ λύουσα εἴθ' ἄπτουσα</i>
β. Σκέψου αν θα βοηθήσεις και θα συνεργαστείς.	<i>Σκόπει εἰξιμπονήσει και ξυνεργάση.</i>
γ. Αλλά αυτός δεν έχει κανένα δικαίωμα να με εμποδίζει να θάψω τους δικούς μου.	<i>Ἄλλ' οὐδὲν αὐτῶ τῶν ἐμῶν μ' εἴργειν μέτα.</i>

5. Η πρόταση *είκουφιέξ χερί* συντακτικώς είναι πρόταση:

- α. υποθετική
- β. αιτιολογική
- γ. πλάγια ερωτηματική
- δ. αναφορικοϋποθετική

Απάντηση

γ

6. Να συνδέσετε τις δυο στήλες (συνώνυμα):

α. <i>ἀκούω</i>	1. συμπάσχω
β. <i>ταλαίφρων</i>	2. τάλας
γ. <i>ξυμπονῶ</i>	3. τόλμημα
δ. <i>κινδύνευμα</i>	4. ἄθλιος
ε. <i>σχέτλιος</i>	5. κλύω
στ. <i>νοῶ</i>	6. θεωρῶ

Απάντηση

α 5, β 2, γ 1, δ 3, ε 4, στ 6

7. Να συνδέσετε τις δυο στήλες (αντίθετα):

α. εἶργω	1. εὐδαίμων
β. ταλαίφρων	2. ἄπτω
γ. προστίθεμαι	3. εὐκλεής
δ. λύω	4. ἐπιτρέπω
ε. δυσκλεής	5. συμφωνῶ
στ. ἀντιλέγω	6. ἀφαιροῦμαι

Απάντηση

α 4, β 1, γ 6, δ 2, ε 3, στ. 5

8. Η λέξη σχέτλιος σημαίνει :

α. παράτολμος

β. άδικος

γ. άσχετος

Απάντηση

α

9. Ποια από τις δυο αδελφές έχει δίκιο και ποια άδικο;

Απάντηση

Η αλήθεια βρίσκεται στη μέση.

Η Αντιγόνη έχει δίκιο όταν αγανακτεί για την άδικη συμπεριφορά του Κρέοντα απέναντι στον αδελφό της

αλλά έχει άδικο όταν παρατείνει με τη συμπεριφορά της τον εμφύλιο αντιτασόμενη στη διαταγή του άρχοντα που ωστόσο είναι και νόμος της πόλης και όταν ασμένως προτιμά τον θάνατο από την ζωή. Φαίνεται να αποποιείται τον προορισμό της που είναι να παντρευτεί και να κάνει παιδιά και αυτό αποτελεί *ύβρη* απέναντι στο δώρο της ζωής την οποία προσβάλλει.

Ο Σωκράτης αρνήθηκε να παραβιάσει τους νόμους της Αθήνας μολονότι είχε καταδικαστεί άδικα γιατί ισχυρίστηκε ότι έπρεπε να δώσει το καλό παράδειγμα στους πολίτες και να μην δώσει την εντύπωση ότι είναι καλό να παραβιάζονται οι νόμοι αν δεν μας αρέσουν!

Η Ισμήνη λυπάται και αυτή για την ατίμωση που ο Κρέων επιφυλάσσει στον αδελφό της αλλά αρνείται να κάνει πράγματα που είναι ανώτερα τω δυνάμεών της. Άλλωστε γνωρίζει ότι η γυναικεία της φύση και το γεγονός ότι εξουσιάζονται οι δυο αδελφές από

Η Γνώση με τρόπο απλό και κατανοητό!

ισχυρότερους δεν θα τις βοηθήσει να επιτύχουν το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα. Επιπλέον ζουν σε καθεστώς αυταρχικό και ολοκληρωτικό ώστε να μην τους δίνεται η δυνατότητα να καταγγείλουν, δημόσια, την αυθαιρεσία.

Με την αντιπαλότητα Κρέοντα και Αντιγόνης θα οδηγηθούν στον θάνατο όχι μόνο η ίδια η Αντιγόνη αλλά και η γυναίκα του Κρέοντα και ο γιος του Αίμων.

Εδώ σημασία έχουν οι προτεραιότητες που θέτουν οι δυο αδελφές

Για την Αντιγόνη, προφανώς, προτεραιότητα έχει ο θάνατος. Για την Ισμήνη προτεραιότητα έχει η ζωή.

Σημειώσεις

*Κρέων ήταν γιος του Μενοικέα και αδελφός της Ιοκάστης και της Ιππονόμης.

Μετά τη δολοφονία του βασιλιά της Θήβας Λάιου, ο Κρέων ως αδελφός της χήρας βασίλισσα Ιοκάστης ανέλαβε τον θρόνο. Τότε εμφανίστηκε η Σφίγγα, που με το περίφημο αίνιγμά της ταλάνιζε την πόλη και δυσκόλευε την διάβαση προς αυτήν. Ο Κρέων, για να εξαλείψει αυτόν τον κίνδυνο, βγάζει διάταγμα και ανακηρύσσει πως όποιος σκοτώσει τη Σφίγγα θα αποκτήσει ως αντάλλαγμα το θρόνο της Θήβας και θα πάρει για γυναίκα του την Ιοκάστη. Έτσι όταν ο

Η Γνώση με τρόπο απλό και κατανοητό!

Οιδίπους λύνει το αίνιγμα και σκοτώνει τη Σφίγγα, ο Κρέων του παραδίδει τη Θήβα και την Ιοκάστη.

Όταν ενέσκηψε λοιμός στη Θήβα, ο Οιδίπους έστειλε εμπιστευτικά τον Κρέοντα στο Μαντείο των Δελφών για να μάθει τα αίτια του λοιμού και τον τρόπο με τον οποίο θα μπορούσε αυτός να αντιμετωπιστεί. Όταν έμαθε ότι αιτία ήταν ο ανόσιος γάμος που είχε συνάψει εν αγνοία του με την ίδια του τη μητέρα, ο μεν Οιδίπους αυτοτυφλώθηκε η δε Ιοκάστη, σύμφωνα με την επικρατέστερη εκδοχή, αυτοκτόνησε αμέσως.

Ο Κρέων επανεμφανίζεται στο προσκήνιο με τη διαμάχη των δύο διδύμων διαδόχων του βασιλιά Οιδίποδα, δηλαδή του Ετεοκλή και του Πολυνείκη. Η αδελφοκτόνα διαμάχη για την ηγεσία της πόλης οδήγησε στον περίφημο πόλεμο των Επτά επί Θήβας. Στη διάρκεια αυτού του πολέμου, αυτοκτονεί ο Μενοικέας, γιος του Κρέοντα, επειδή ένας χρησμός ορίζει ότι ο θάνατός του θα σώσει την πόλη. Επίσης σύμφωνα με μια εκδοχή, στον πόλεμο αυτό αυτοκτονεί και η Ιοκάστη, όταν βλέπει ότι τα δύο αγόρια της αλληλοσκοτώθηκαν.

Η λήξη του πολέμου αναγορεύει βασιλιά των Θηβών τον Κρέοντα, ως μοναδικό συγγενή του βασιλικού οίκου. Η πρώτη κίνησή του είναι να ενταφιάσει τον Ετεοκλή και να απαγορεύσει την ταφή του νεκρού Πολυνείκη, με την αιτιολογία ότι ενήργησε ως πολέμιος της πόλης. Η ανυπακοή της Αντιγόνης, που θέλει να θάψει τον αδελφό της, τον οδηγεί να της επιβάλλει αυστηρές κυρώσεις. Διατάζει τον

Η Γνώση με τρόπο απλό και κατανοητό!

εγκλεισμό της σε σπηλιά, χωρίς τροφή και νερό, μέχρι να πεθάνει. Η παρουσία και οι παρακλήσεις του γιου του Αίμονα, αρραβωνιαστικού της Αντιγόνης, δεν τον μαλακώνουν. Η Αντιγόνη αυτοκτονεί. Το παράδειγμά της ακολουθεί και ο Αίμονας. Όμως η τραγωδία δεν σταματά εδώ: η μητέρα του Αίμονα και γυναίκα του Κρέοντα, η Ευρυδίκη, μαθαίνοντας τον άδικο χαμό του γιου της, αυτοκτονεί κι εκείνη.

10. Να σχολιάσετε τη φράση *οὐ γάρ προδοῦς ἄλωσομαι*.

Απάντηση

Όταν θα κατασίγαζαν τα πάθη και θα μπορούσε ο καθένας να δει τα γεγονότα από απόσταση, ο κόσμος θα καταδίκαζε, ενδεχομένως την Αντιγόνη ότι δεν είχε κάνει το ηθικό της καθήκον που θα ήταν η ταφή του νεκρού αδελφού της και για να τιμηθούν οι ἔνερθεν θεοί αλλά και για να προστατευτεί η κοινότητα από μετάδοση νοσημάτων αν το σώμα του νεκρού παρέμενε άταφο εκτεθειμένο στις καιρικές συνθήκες.

Μονομαχία Ετεοκλή-Πολυνείκη, στους Επτά επί Θήβας.

<https://master-lista.blogspot.com>

Χαρίκλεια Μυττά, φιλόλογος

Η Γνώση με τρόπο απλό και κατανοητό!